

Utbildningsinspektion i Karesuando rektorsområdes grundskolor

UTBILDNINGINSPEKTIONENS SYFTE

Skolverkets utbildningsinspektion skall bidra till kvalitetsförbättring genom att bedöma hur verksamheterna arbetar i riktning mot de nationella målen för förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, barn- och ungdomsutbildning och vuxenutbildning. En väsentlig del i inspektionen är att granska kvalitetsarbetet och förmågan att utveckla den egna verksamheten.

Inspektionens inriktning

Inspektionsutredningen har inriktats mot sju områden. De är särskilt väsentliga för att säkra att alla barn, elever och vuxenstuderande får den omsorg och utbildning som de har rätt till enligt nationella bestämmelser. De sju områdena, som granskats utifrån flera olika aspekter och frågeställningar, är:

Resultaten:

1. Normer och värden
2. Kunskaper

Verksamheten:

3. Arbetsmiljö och delaktighet
4. Pedagogisk verksamhet och undervisning
5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Förutsättningarna:

6. Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning
7. Resurser

I denna rapport behandlas i första hand förhållanden som avviker positivt eller negativt från vad som förväntas i fråga om utbildningskvaliteten enligt de nationella bestämmelserna. Några aspekter behandlas dock i alla aktuella verksamheter, nämligen kvalitetsarbetet, rektorsfunktionen, personalens kompetens, läromedel och utrustning, likvärdiga möjligheter vid funktionsnedsättning, stödinsatser, arbetet med övergripande hälsomål i läroplanerna, bedömning av lärandet och betygssättningen. En helhetsbedömning och motiveringar till bedömningarna görs inom varje granskningsområde.

Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån läroplaner och författningar i övrigt. Inspektörernas sakkunskap och erfarenheter av jämförbara verksamheter är också betydelsefulla. Analyserna av den insamlade informationen syftar till att klargöra om de lokala lösningarna och systemen fungerar väl. Rapporten avslutas med en sammanfattande bedömning som utgör underlag för Skolverkets beslut angående förbättrings- och kritikområden.

Beskrivning av Karesuando rektorsområde

Karesuando skola	Antal barn/elever
Förskoleverksamhet	10
Förskoleklass	7
Grundskola	81

Kuttainens skola	Antal barn/elever
Förskoleverksamhet	15
Skolbarnsomsorg	4
Förskoleklass	10
Grundskola	60
Särskola	1

Utbildningen vid rektorsområdet omfattar skolorna i Karesuando och Kuttainen. Karesuando skola omfattar förskoleklass och grundskola årskurserna 1-9. Kuttainens skola omfattar förskoleklass och årskurserna 1-6. I anslutning till skolan i Kuttainen finns ett fritidshem. I Kuttainen finns också ett familjedaghem och en allmän förskola som är belägna i samma lokaler och till största delen har gemensam verksamhet. I Karesuando finns en förskola nära skolan. Karesuando skola är belägen bredvid Karesuando sameskola.

Skolornas pedagogiska personal är organiserad i arbetslag. Rektorsexpeditionen finns i Karesuando. Förutom rektor finns en ledningsresurs på 40 procent som är fördelad på två personer.

Flertalet av eleverna har kort skolväg. Elever från Kuttainen åker skolskjuts till Karesuando från årskurs 7. Elever åker även från byarna Mertajaärvi, Idivuoma och från Suijavaara. Från Suijavaara har eleverna en restid på cirka en timme, enkel väg. Elever från Lannavaara och Övre Soppero, som har integrerad samisk undervisning från årskurs 7, åker också skolskjuts till Karesuando.

Karesuando skolas huvudbyggnad är renoverad och tillbygd. På markplanet har förskoleklassen till och med årskurs 7 sina klassrum. Årskurserna 8 och 9 har sina hemklassrum och de flesta ämnessalarna en trappa upp. Alla salar är placerade runt en åttakantig ljushall. Idrottshall, hockeyplan och bad finns i skolans närhet. Kommunbiblioteket är inrymt i skolans lokaler.

Bygden är av tradition fyrspråkig. Finska, samiska, tornedalsfinska (meänkieli) och svenska hörs både i affärer och i skolan.

Genomförandet av inspektionen i Karesuando rektorsområde

Skolverket sände den 30 april 2004 skriftlig information till kommunen om att verksamheten skulle inspekteras och om inspektionens syfte och genomförande. Inspektörsteamet med ansvar för inspektionen i Karesuando rektorsområde

har bestått av experterna Britta Olsson och Gunhild Larsson. Besök i Karesuando rektorsområde genomfördes den 11 oktober till och med den 14 oktober 2004.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna. Skolverket följer därefter upp eventuella krav på åtgärder som riktas till huvudmannen och vilka effekter i övrigt som utbildningsinspektionen leder till. Tidpunkter för uppföljningen framgår av Skolverkets beslut.

Underlag

Underlaget till denna rapport består av dels dokument från kommunen och Karesuando rektorsområde, dels den information som samlats in vid observationer, intervjuer och samtal under besöket. Rapporten grundar sig också på annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt.

I Karesuando rektorsområde genomfördes formella intervjuer med rektorn, ledningsgrupp, elevvårdspersonal samt lärare, elever, föräldrar och övrig personal i både Karesuando och Kuttainen. Lektioner besöktes. Dessutom besöktes en särskolegrupp i Karesuando och skolbarnsomsorgen i Kuttainen. Under besöket fördes informella samtal med både elever och personal.

Bedömning

1. Normer och värden

Enligt skollagen skall utbildningen för barn och ungdom främja deras utveckling till ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar. I läroplanerna framhålls att barnen och eleverna skall utveckla förståelse och respekt för alla människors lika värde. Skolan skall sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet. Eleverna skall också utveckla sin förmåga att göra och uttrycka medvetna etiska ställningstaganden. Eleverna skall kunna ta ett allt större ansvar för det egna arbetet och för miljön.

Inom detta granskningsområde behandlas resultaten av arbetet för att främja vårt samhälles demokratiska värderingar och för att utveckla normer och värden enligt läroplanernas mål.

Av Kiruna kommuns skolplan framgår, under rubriken "Demokrati och inflytande", att arbetet med att stärka värdegrunden och demokratin är ett prioriterat område för all personal.

Vid inspektionen framkommer en splittrad bild avseende situationen i Karesuando skola. Exempelvis har lärare och personal olika uppfattningar om skadegörelsen på skolan. Skolan är sliten för att vara tio år gammal. Vid inspektionen framkommer att det i huvudsak är pojkar som står för skadegörelsen. I klasserna 7 - 9 har skolan genomfört en temadag för att rusta upp och laga exempelvis trasiga möbler. Rektorn säger att eleverna är aktsamma om det de själva gjort eller lagat. Vid inspektionen framförs uppfattningen att lärarna och rektorn inte ger tillräckligt tydliga signaler om att skadegörelse inte accepteras. Det

finns inget forum där övrig personal träffar rektor eller lärargruppen. Lokalerna i Kuttainens skola är överlag fräscha och välhållna.

Vid inspektionen beskriver personalen att eleverna vet hur de bör agera demokratiskt men att de inte bryr sig om det i praktiken. I båda skolorna kan eleverna generellt argumentera för sina åsikter.

Eleverna från årskurserna 7-9 har sitt uppehållsrum i ljushallen en trappa upp. Vid inspektionen framkommer att det har varit oroligheter bland eleverna. Därför har de äldre eleverna inte tillåtelse att vistas på markplanet under rasterna, trots att årskurs 7 har sitt hemklassrum där.

Inspektionen visar att det förekommer kränkningar vid skolorna. Vid inspektionen framkommer att yngre elever vid Karesuando skola inte känner sig trygga tillsammans med äldre elever. Lärarna arbetar dock kontinuerligt för att öka de yngre elevernas trygghet. Vid samtal framkommer att eleverna i Karesuando har en hård jargong mellan varandra, att de inte alltid visar respekt för andra och att "det sociala klimatet elever emellan kunde ha varit bättre". Skolan har ansett sig tvungen att skilja de äldre eleverna från de yngre under rasterna, så att de inte förstör för varandra.

Inspektionen visar att Kuttainens skola är en trygg skola där alla oftast har någon att vara med. Eleverna vet hur de skulle agera om de skulle se någon som var utan kamrat. Däremot har det tidigare funnits enstaka situationer som inte inkluderat alla elever.

Vid inspektionen framkommer att eleverna i rektorsområdet ofta kommer sent och är oroliga efter rasterna.

Förskoleklass till och med årskurs 6 i Karesuando skola har under förra året deltagit i ett utvecklingsprojekt som drevs av SIDA och Myndigheten för skolutveckling, "Världen i skolan – skolan i världen". Projektet beaktade läroplanens etiska perspektiv. I resultatredovisningen står att "eleverna har blivit mer medvetna om nyttan av språk".

Karesuando skola gör en kartläggning av mobbning varje höst. Vid inspektionstillfället pågick sammanställningen så det finns inga resultat att redovisa. Gemensamma regler, som är förankrade hos alla parter, är under utarbetande.

Inspektionen visar att ansvaret för det egna arbetet och det reella inflytandet över utbildningen inte är så stort vid rektorsområdet. Vid inspektionen framkommer att en del elever upplever skolan som tråkig med få utmaningar. Generellt uppvisar flickorna en betydligt större lust att lära. De lägger också ner mera tid på skolarbetet.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att skolorna inom Karesuando rektorsområde når godtagbara resultat inom området normer och värden.

Karesuando skola bör förbättra skolans resultat avseende elevernas respekt och tolerans för varandra. Vidare bör skolan förbättra resultatet avseende elevernas ansvarstagande för sin utbildning.

Skolorna i Karesuando rektorsområde bör också öka elevernas motivation och lust att lära.

2. Kunskaper

Utbildningen skall ge kunskaper i vid mening, såväl fakta och förståelse som färdigheter och förmåga att exempelvis utvärdera sitt eget lärande och att arbeta självständigt. Skolan skall sträva efter att varje elev tillägnar sig kunskaper inom utbildningens ämnesområden och kurser men även utvecklar en tillit till sin egen förmåga och en nyfikenhet och lust att lära. Målen för lärandet anges närmare i de nationella läroplanerna och i kursplanerna.

Inom detta område granskas resultaten av det pedagogiska arbetet.

Andelen elever vid Karesuando skola som nått målen i alla ämnen under år 2003 var 80 procent (andelen för Kiruna kommun var 75,6 och för riket 74,8 procent). Andelen elever behöriga till nationella program på gymnasieskolan år 2003 var 85 procent (andelen för Kiruna kommun var 85,8 och för riket 89,3 procent). Det genomsnittliga meritvärdet för Karesuando skola var 218,8 (för Kiruna kommun: 202,1 och för riket 205,4).

Andelen pojkar som nått målen i alla ämnen 2003 var 72,3 procent och andelen flickor var 88,9 procent. För pojkarnas del låg det genomsnittliga meritvärdet för år 2003 på 195 medan flickornas meritvärde var 247,8.

Betygsskillnaderna mellan flickor och pojkar är störst i engelska, samhällsorienterande ämnen, svenska, naturorienterande ämnen, hem- och konsumentkunskap samt musik där skillnaden i andel elever som har fått betygen väl godkänd och mycket väl godkänd är mellan 91 procent och 43,4 procent till flickornas fördel. Endast i moderna språk och idrott och hälsa har pojkarna större andel av de högre betygen, 38,6 respektive 26 procent. Helt jämt är de högre betygen fördelade mellan pojkar och flickor i teknik där alla elever har fått betyget väl godkänd.

Betygsstatistiken från våren 2004 visar att 87,1 procent av Karesuando skolas elever nått målen i alla ämnen och att 87,1 procent var behöriga till gymnasieskolans nationella program. Alla flickorna hade fullständiga betyg. Alla elever som inte har fullständiga betyg har fått skriftliga omdömen.

Det är stora skillnader mellan resultaten, på gruppnivå, på de nationella proven för årskurs 9 år 2004 och slutbetygen i svenska och matematik.

Resultat på nationella prov i år fem i Kuttainen och år nio i Karesuando är de enda resultatmått som förutom betygen redovisats vid inspektionen. Inspektionen visar att mål att uppnå för årskurs 5 inte fullt ut är kända. Någon dokumentation av uppnåendemålen för årskurs 5 i ämnen där nationella prov inte förekommer har rektorsområdet inte kunnat redovisa.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att skolorna uppnår goda resultat vad gäller kunskaper. Skillnaden mellan pojkar och flickor är dock stora.

Karesuando skola bör förbättra pojkarnas kunskapsresultat. Vidare bör skolorna förbättra sitt arbete med att utvärdera och dokumentera elevernas kunskapsutveckling i samtliga ämnen.

3. Arbetsmiljö och delaktighet

Enligt skollagen skall verksamheten i skolan vara utformad i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. Var och en som verkar där skall främja aktning för varje människas egenvärde, respekt för vår gemensamma miljö samt jämställdhet mellan könen. Särskilt skall den som verkar inom skolan aktivt motverka alla former av kränkande behandling. All personal skall samverka med elever och föräldrar i arbetet för att forma en god miljö – fysiskt och psykosocialt - för utveckling och lärande.

Granskningen gäller hur man i verksamheten arbetar för en god miljö och för att förebygga kränkningar och ge möjlighet till delaktighet och samverkan.

I Kuttainens och i Karesuando skola har eleverna klassråd varje vecka till och med årskurs 6. Tiden är inte schemalagd. Från och med årskurs 7 träffar eleverna sin mentor två gånger per vecka. Träffar med klassföreståndare sker en gång i månaden. Klassråden behandlar klassfester, disco och lägerskolor samt information från lärarna. Klassföreståndarna/klasslärarna håller i klassråden.

Karesuando skola har ett elevråd som inte är särskilt aktivt. Elevrådet träffas en gång per månad på inte fastställd tid. Det finns också elevskyddsombud på skolan. Eleverna har representanter i kostrådet som arbetar med kostfrågor och elevernas matsalsmiljö. Det viktigaste syftet är att öka trivseln i matsalen.

Vid inspektionen framkommer att eleverna inte har så stort engagemang i inflytande frågor. En viss tveksamhet till elevers inflytande finns även hos lärare. Rektorn anser att det är viktigt att eleverna blir mera delaktiga i sin skolgång.

Vid inspektionen framkommer att elevernas inflytande över utbildningen i huvudsak inskränker sig till frågor avseende i vilken ordning eleverna skall läsa olika områden. Eleverna har begränsat inflytande över vad som skall ingå i lärandet och hur lärandet skall utformas.

I Karesuando finns ett skoloråd där både elever och föräldrar är representerade. Aktiviteten i skolorådet är låg. Föräldrarna efterlyser mera kontinuerlig information. I Kuttainen finns en styrelse. Föräldrarepresentanter väljs på föräldramötet. Rektorn är ordförande. Styrelsen träffas en till ett par gånger per termin. Syftet med de båda grupperna är att ”öka föräldrarnas möjligheter att påverka sitt/sina barns skolgång, få information om skolan och få möjligheter att delge föräldrars åsikter om skolarbetet”.

Både i Kuttainen och i Karesuando finns skrivna trivselregler. Eleverna har inte deltagit i framtagandet. Vid inspektionen framkommer att det råder osäkerhet om hur reglerna efterlevs och hur överträdelser följs upp. Vid inspektionen uttrycker eleverna önskemål om bättre arbetsro.

Rektorsområdet har en handlingsplan mot kränkande särbehandling. Den omfattar både förebyggande och åtgärdande arbete. Även perspektivet vuxen-elev behandlas. Kännedomen om handlingsplanen varierar.

På rektorsområdet finns en antimobbningsgrupp där miniteamet samt en representant från varje arbetslag deltar. Gruppen arbetar främst med förebyggande åtgärder mot kränkande behandling. Vid inspektionen uttrycker lärarna för de yngre eleverna att arbetet mot kränkningar ”tar energi”. Karesuando skola har

utbildade kamratstödjare. På skolan förs en diskussion om att ha kamratstödjare även detta läsår.

På skolan finns ett minoritetsråd med rektorn och representanter för personal samt för både samisk- och meänkielitalande föräldrar. Här är ledstjärnan att man "inte skall ställa språken mot varandra utan se språken som kompletterande". Karesuando skola arbetar kraftfullt med värdegrundsfrågor. I områdets kvalitetsredovisning framgår att alla arbetslag, direkt eller indirekt, arbetat med "Vår egen kulturella miljö".

Karesuando och Vittangi rektorsområden har en skolsköterska som åker mellan de olika skolorna. Hälsoundersökning och hälsosamtal genomförs regelbundet. Skolsköterskan deltar också i det förebyggande hälsoarbetet.

Karesuando skola arbetar hälsofrämjande genom att de yngre eleverna är ute varje rast. Eleverna promenerar eller deltar i "Skidbarometern" där de samlar aktivitetspoäng både på skoltid och inom fritidsverksamheten. Eleverna i Kuttainens skola är aktiva på rasterna. Vuxna deltar i rastaktiviteterna.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att arbetet med arbetsmiljö och delaktighet är av godtagbar kvalitet inom Karesuando rektorsområde.

Skolornas arbete med elevernas inflytande och delaktighet bör förbättras och också omfatta undervisningens planering, genomförande och uppföljning.

Det hälsofrämjande arbetet som påbörjats med de yngre eleverna kan utvecklas vidare så att alla elever ges möjlighet att bedriva fysisk aktivitet.

4. Pedagogisk verksamhet och undervisning

Arbetet för att nå de nationella målen för utveckling och lärande skall främst utformas av eleverna och personalen. Skolan skall samverka med hemmen. Läroplanerna, andra statliga förordningar och kursplanerna ger riktlinjer för arbetet. Det finns bestämmelser om timplaner och ämnes- och kursstruktur, riktlinjer för stödinsatser, för betygssättning och utvecklingssamtal, för utbildning på arbetsplatser, en garanterad undervisningstid etc. Målen i kursplanerna ger dessutom vägledning för arbetssätten genom att beskriva vilka kunskaper, färdigheter och övrig utveckling barnen och ungdomarna skall nå.

Granskningen riktas mot hur man arbetar för att nå målen och hur man anpassar arbetet till olika behov.

Personalen vid Karesuando skola är organiserad i två arbetslag, ett för de yngre eleverna och ett för årskurserna 7-9. Lärarna vid Kuttainens skola utgör ett eget arbetslag. Arbetslagen arbetar relativt självständigt. De utför schemaläggning, väljer utvecklingsområde samt har ansvaret för de övergripande kunskapsområdena enligt läroplanen. Tiden för arbetslagets arbete används i första hand för att diskutera elevärenden och frågor av organisatorisk karaktär. Det finns åsikter om att arbetslagen är "bara påtvingade".

Eleverna i årskurserna 7-9 är indelade i mentorsgrupper med ungefär nio elever per mentor. Mentorerna har ansvar för föräldrakontakter, utvecklingssamtal och beviljande av elevers ledighet. Varje vecka träffas mentorsgrupperna vid två tillfällen. Rektorn uttrycker förhoppningar om att värdegrundsfrågor också tas upp vid mentorsträffarna.

Kiruna kommuns skolplan slår fast att ”De lärandesituationer som organiseras inom skolan måste bygga på helhetssyn”. En blankett för överrapportering vid skolbyte/läraryte finns. Rapporteringen fokuserar på problem och svårigheter. Föräldrarna skall samtycka till att mottagande lärare får ta del av pedagogiska utlåtanden och åtgärdsprogram. Denna blankett används mellan årskurserna 6 och 7. Eftersom förskoleklass till och med årskurs 6 ingår i samma arbetslag så bedömer lärarna att det inte behövs något särskilt överlämnande.

Inför elevernas övergång till gymnasiet ges information både skriftligt och muntligt. Vid överlämnandet diskuteras främst om eleverna är godkända i svenska, engelska och matematik samt om de har frånvaro från ämnet idrott och hälsa.

Vid inspektionen framkommer behov av mer samarbete i ett F-9 perspektiv och mer av samarbete mellan ämnena. Rektorn vill få tillstånd mera temaarbeten och mer samverkan generellt sett. Inspektionen visar att pedagogiska diskussioner i rektorsområdet är sällsynta.

Elevernas arbete inom rektorsområdet kännetecknas ofta av ensamarbete. Några samtal om resultaten av denna arbetsorganisation har inte förts.

Vid inspektionen framkommer att eleverna generellt inte känner till målen för utbildningen eller vilka mål som skall uppnås för de olika betygsnivåerna. Inspektionen visar dock att en del lärare informerar om kursplanerna och eleverna har tagit del av betygskriterierna i några ämnen. Målen för utbildningen har inte diskuterats före årskurs 7.

Inspektionen visar att det inte finns några strukturerade möten mellan skolorna för att säkerställa likvärdighet när det gäller bedömning av elevers lärande och betygsättning. Vid inspektionen framkommer att samstämmigheten mellan nationella prov och slutbetyg, på gruppnivå, inte är särskilt god i svenska och matematik. Betygen är avsevärt högre än proven indikerar. Rektorn har ingen klar bild över huruvida det förekommer någon analys av betygsutfallen.

Eleverna anser att det i stor utsträckning är proven som ligger till grund för betygsättningen. Elevernas prov betygsätts från år sju. I en del ämnen sätts betygen utifrån procent av provets totala poängsumma. Vid inspektionen framkommer att det finns både föräldrar och elever som anser att betygsättningen inte är rättvis. Eleverna känner inte till vilka kriterier som finns för de olika betygsnivåerna. Betygen är ibland överraskande för eleverna själva.

Samtliga intervjuade uppger att utvecklingssamtal oftast genomförs två gånger per läsår. Upplägget och genomförandet varierar beroende på vilken lärare som håller i samtalen, men gemensamt är att elever, och oftast även föräldrar, har möjligheter till förberedelser inför samtalen. Vid samtalen får eleverna själva sätta mål för sitt arbete. Föräldrarna anser att samtalen ibland beskriver elevernas kunskapsutveckling på ett ”luddigt sätt”. Eleverna anser att utvecklingssamtalen är meningsfulla även om samtalen ibland kan handla för mycket om ”gamla synder”.

Rektorsområdet har ett ”miniteam” som består av speciallärare, skolsköterska och rektor. Teamet har överblick över samtliga elever i behov av stöd. Fördelningen av extra lärarresurser grundar sig på miniteamets bedömning. Vid pro-

blem så omfördelas resurserna och lärarna fokuserar problemet inom arbetslagen. Om inte detta räcker så kontaktas miniteamet. Inspektionen visar att elever som har behov av särskilt stöd har åtgärdsprogram.

Elevernas kunskapsutveckling i de tidigare åren dokumenteras endast när det gäller de nationella proven. Karesuando skola har inte kunna visa resultaten från de nationella proven för år fem.

I Karesuando har eleverna praktisk arbetslivsorientering en dag per läsår i årskurserna 3 till 6. Därefter har eleverna en vecka i årskurs 7, två veckor i årskurs 8 och en vecka i årskurs 9. Personal från skolan besöker eleverna på deras praktikplatser. För övrigt sker också visst samarbete med samhället utanför skolan.

Inom rektorsområdet pågår ett utvecklingsprojekt avseende utarbetandet av individuella utvecklingsplaner.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att den pedagogiska verksamheten vid Karesuando rektorsområde i de flesta avseenden är av godtagbar kvalitet.

Inspektörerna bedömer dock att rektorsområdet bör förbättra arbetet med bedömning och betygssättning för att säkerställa likvärdighet och rättvisa. Vidare bör rektorsområdet förbättra sitt arbete avseende hur skolan följer elevernas kunskapsutveckling i alla ämnen. Skolorna bör också tydliggöra målen och elevernas kunskapsutveckling för elever och föräldrar.

Inspektörerna bedömer att rektorsområdet bör förbättra samverkan mellan olika lärare. Vidare kan skolorna i större utsträckning variera arbetssätt och arbetsform och ytterligare utveckla det pedagogiska arbetet mot en större helhet.

5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Kommunerna har ett övergripande ansvar för förskoleverksamheten, skolbarnsomsorgen och skolan på lokal nivå. Kommunerna är också huvudmän för de flesta verksamheterna. Läroplanerna lägger tydliga ansvarsområden på rektor och personal för skolornas inre organisation och arbete. Sammantaget har dessa skyldighet att se till att rätten till utbildning och till att nå nationella mål tillgodoses.

Frågor som behandlas vid inspektionen är exempelvis om verksamheten har en ledning enligt de nationella bestämmelserna, hur denna fungerar i praktiken och om det finns system för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen samt värna enskilds rätts säkerhet.

Rektorn vid Karesuando rektorsområde tillträdde sin tjänst i november 2003. Utöver tjänsten som rektor finns en ledningsresurs på 40 procent som är fördelad på två personer. Bägge två finns vid Karesuando skola. Kuttainens skola har ingen ledningsresurs. Varannan vecka har rektorsområdet en stor personalkonferens där rektorn och lärare vid skolorna deltar. Rektorn har också ett visst samarbete med sameskolans rektor.

Rektorn betonar att han är rektor för ett rektorsområde med flera kulturer och flera språk. Rektorn förstår och talar både samiska och tornedalsfinska (meänkieli). Han har tydliggjort sina ambitioner genom en ledningsdeklaration som alla lärare fått. Där betonar rektorn hur han skall arbeta för att utveckla samverkan. Rektorn försöker finnas ute i verksamheten för att bilda sig en uppfattning om nuläget. Både föräldrar och elever vet vem som är rektor.

Kvalitetsarbetet fungerar så att varje arbetslag beslutar vad som skall utvecklas ur de sektorer som skolplanen omfattar. Därefter bestämmer de hur de skall arbeta. Lärarna dokumenterar mycket lite. Vid inspektionen framkommer en oklarhet om kvalitetsarbetet fångar upp brister och utvecklingsbehov i verksamheten. Vidare är det oklart hur utvärderingar genomförs. Några rutiner för uppföljning och utvärdering av undervisningen finns inte i rektorsområdets skolor. Av kvalitetsredovisningen framgår inget avseende resultatförbättring över tid.

Skolorna har ingen arbetsplan. Den ersätts av kvalitetsredovisningen enligt direktiv från kommunens skolförvaltning. Inspektionen visar att övrig personal eller representanter för elever och föräldrar inte har varit med i kvalitetsredovisningsarbetet.

Betygskataloger och elevvårdsprotokoll förvaras på ett betryggande sätt i rektorsområdet. Några elevavgifter förekommer inte. Några rutiner för klagomåls- hantering finns inte beskrivna. Den praxis som tillämpas är att klagomål i regel hanteras av rektorn.

Inspektionen visar att det finns elever bosatta inom rektorsområdet som fullgör sin skolplikt i Finland. Det finns inte någon dokumentation avseende exempelvis beslut om detta. Rektorn vet inte hur beslut fattats och vilket ansvar rektorsområdet har att följa elevernas skolgång.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att styrning och ledning av skolan samt kvalitetsarbetet inte håller godtagbar kvalitet.

Formella beslut och insyn i verksamheten saknas för elever som fullgör skolplikten på annat sätt än som anges i skollagen.

Inspektörerna bedömer att skolorna bör förbättra kvalitetsarbetet och involvera elever och föräldrar. Den övergripande uppföljningen och analysen av den pedagogiska verksamheten på skolorna bör förbättras. Vidare bör rektorsområdet tydliggöra skillnaden mellan arbetsplan och kvalitetsredovisning samt dessa dokumenters syften och förhållande till varandra.

6. Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning

Lika tillgång till utbildning, oberoende av kön, geografisk hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden, är en grundprincip för det offentliga skolväsendet. Barn- och ungdomsutbildningen omfattar förskoleklassen, grundskolan, den obligatoriska särskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. Det skall finnas lika möjligheter till utbildning för barn och ungdomar med olika funktionsnedsättningar och möjligheter till utbildning i särskilda utbildningsformer. Inom skolformerna skall det också finnas olika möjligheter för eleverna att individuellt göra val av ämnen, program, inriktningar och kurser. En skola kan, enligt skollagen, profilera sig för att tillgodose olika elevers behov eller öka elevernas motivation för lärande.

Granskningen gäller om det finns tillgång till utbildning i den omfattning och med den valfrihet som anges i de statliga bestämmelserna. Även informationen om möjligheter till olika val av fördjupning, kurser, skolor och utbildningsvägar behandlas.

Information om skolans verksamhet får föräldrar genom utvecklingssamtal, vid föräldramöten och genom föräldrarepresentanter i skolråd, bestyrelse och mi-

noritetsråd. Vid inspektionen framkommer att det är oklart hur elever och föräldrar informeras om sina rättigheter och skyldigheter. Föräldrarna efterlyser bättre information.

Karesuando rektorsområde erbjuder språkval från årskurs 7. Eleverna kan välja att läsa tyska, spanska, samiska eller tornedalsfinska (meänkieli). Inspektionen visar att elever och föräldrar inte får information om möjligheterna att välja andra alternativ som språkval.

Karesuando skola har skolans val som förläggs en eftermiddag i månaden. Valet heter "Mångkulturella möten". Vid skolan i Kuttainen läser eleverna tornedalsfinska (meänkieli) som skolans val.

Undervisning i ämnena teknik och hem- och konsumentkunskap genomförs inte förrän i årskurs 6.

Elevens val finns från årskurs två. Till och med årskurs 6 har eleverna två områden att välja på. Eleverna i klasserna 7 - 9 har bland annat ett val som heter "Tjejgrupp". Inom vilka ämnen kunskapen påverkar elevernas betyg är oklart. Inspektionen visar att undervisningen inom elevens val inte alltid är tydligt kopplad till målen i någon kursplan.

I Karesuando erbjuds modersmålsundervisning i samiska och tornedalsfinska (meänkieli) från årskurs 7. Finska erbjuds inte. I Kuttainen erbjuds samiska och tornedalsfinska (meänkieli) som elevens val.

Utbildningen är avgiftsfri. Kommunen har beslutat att klasser inte får måltidserättning för endagsaktiviteter utanför skolan. Detta medför att hemmen måste skicka matsäck med eleverna.

Från Kuttainen åker eleverna buss till Karesuando skola för simundervisning och undervisning i slöjd.

Skolorna i Karesuando rektorsområde är anpassade för elever med rörelsehinder.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att tillgången till utbildning i Karesuando rektorsområde i de flesta avseenden är av godtagbar kvalitet.

Inspektörerna bedömer dock att eleverna vid Karesuando skola inte har tillgång till modersmålsundervisning i samtliga årskurser.

Undervisning i ämnena teknik samt hem- och konsumentkunskap genomförs inte förrän i årskurs 6 vilket medför att eleverna inte ges möjlighet att nå målen i årskurs 5.

Inspektörerna bedömer att rektorsområdet bör säkerställa att all undervisning inom elevens val till sitt innehåll och sin inriktning är förenlig med målen i en kursplan. Vidare bör rektorsområdet förbättra informationen om elevernas rättigheter avseende modersmålsundervisningen och språkvalet.

7. Resurser

Huvudmannen och skolans ledning beslutar hur och med vilka resurser utbildningen skall genomföras för att de lärande skall nå de nationella målen för utbildningen. I skollagen finns dock bestämmelser om några viktiga förutsättningar för att säkra kvaliteten i utbildningen. Dessa avser främst krav på personalens kompetens, tillgång till ändamålsenliga lokaler, läromedel och annan utrustning som behövs för en tidsenlig utbildning. Även principerna för resursfördelningen aktualiseras vid inspektionen.

Karesuando skola har 17 lärare (13,7 heltidstjänster), varav 13 har pedagogisk utbildning. Lärartätheten är 16,9 lärare per 100 elever.

Kuttainens skola har 8 lärare (5,55 heltidstjänster), varav 6 har pedagogisk utbildning. Lärartätheten är 9,25 lärare per 100 elever.

Rektorsområdet har en skolsköterska på deltid och en lärare som sköter studie- och yrkesvalsuppdrag på cirka 25 procent.

De flesta lärare inom rektorsområdet har pedagogisk utbildning men huvuddelen undervisar helt eller delvis i ämnen och åldersgrupper de inte har utbildning för. Den allmänna uppfattningen på skolan är att lärarna har hög kompetens. Detta anser även rektorn.

Kiruna kommun har satsat större delen av statsbidraget till personalförstärkningar på att utöka personalen inom det specialpedagogiska området. I Karesuando används medlen istället för att dela klasserna i mindre grupper. På grundskolan finns ingen speciallärare eller specialpedagog. I arbetslaget för årskurserna 7-9 finns en grundskollärare för de tidigare åren som har läst en kurs i specialpedagogik.

Rektorsområdet har upprättat en kompetensutvecklingsplan som omfattar all undervisande personal. Den fokuserar på innehållet i de dagar som lagts ut för föregående och innevarande läsår. Någon analys av kompetensbehovet med en långsiktig strategi för kompetensutvecklingen utifrån verksamhetens behov har inte genomförts. Förvaltningen beslutar om innehåll och form på fem av lärarnas kompetensutvecklingsdagar.

Resursfördelningen bygger på en kommunal schablonfördelning uppdelad enligt den gamla stadiindelningen. Statsbidrag till personalförstärkning fördelas efter skolornas äskanden och en beskrivning av uppnådda effekter. Karesuando rektorsområde har inte redovisat några effekter.

Eleverna har utan kostnad tillgång till böcker, skrivmateriel, verktyg och andra hjälpmedel som behövs för en tidsenlig utbildning. Skolorna har datorer i klassrummen. Datorerna är ålderstigna och delvis trasiga. Vidare framkommer att kommunens datasupport inte fungerar tillfredsställande.

Eleverna i Karesuando har tillgång till både sport- och simhall. Det finns även en ishockeyplan nära skolan. Eleverna uttrycker önskemål om plats för bollspel utomhus. I Kuttainen finns en sporthall på gångavstånd från skolan men för bad och slöjd åker eleverna buss till Karesuando. Kuttainens skolgård är omtäckt av eleverna och används även på fritiden.

Eleverna får kostnadsfria måltider under skoldagen och har matsäck med sig om de har aktiviteter utanför skolan mer än en dag. Skolrestaurangerna håller hög standard och eleverna tycker att skolmaten är bra.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att tillgången till resurser i Karesuando rektorsområde i de flesta avseenden är god.

Inspektörerna bedömer dock att rektorsområdet bör förbättra elevernas tillgång till fungerande datorer.

Vidare bör rektorsområdet förbättra arbetet med att ge personalen den kompetensutveckling som krävs.

Sammanfattande bedömning

Inspektörerna bedömer att verksamheten i Karesuando rektorsområde övergripande är av godtagbar kvalitet.

Det finns dock behov av förbättringsinsatser inom följande områden:

- öka elevernas motivation och lust att lära,
- pojkarnas kunskapsresultat,
- arbetet med att utvärdera och dokumentera elevernas kunskapsutveckling i samtliga ämnen samt hur denna utveckling tydliggörs för elever och föräldrar,
- elevernas möjligheter för inflytande och delaktighet bör förbättras och även omfatta planering, genomförande och uppföljning av skolarbetet,
- öka samverkan mellan olika lärare,
- arbetet med bedömning och betygssättning för att säkerställa likvärdighet och rättvisa,
- hur målen för utbildningen tydliggörs för elever och föräldrar,
- kvalitetsarbetet och involvera elever och föräldrar i detta arbete,
- tydliggöra skillnaden mellan arbetsplan och kvalitetsredovisning samt dessa dokumenters syften och förhållande till varandra,
- den övergripande uppföljningen och analysen av den pedagogiska verksamheten på skolorna,
- informationen om elevers rättigheter avseende modersmålsundervisning och språkval,
- säkerställa att all undervisning inom elevens val till sitt innehåll och sin inriktning är förenlig med målen i en kursplan,
- arbetet med att ge personalen den kompetensutveckling som krävs samt
- elevernas tillgång till fungerande datorer.

Det finns också sådana brister i verksamheten att författningarnas krav inte uppfylls. Bristerna inom nedan angivna områden skall snarast åtgärdas.

- Karesuando rektorsområde erbjuder inte modersmålsundervisning i samtliga årskurser (2 kap. 9-14 §§ grundskoleförordningen).
- Undervisning i ämnena teknik samt hem- och konsumentkunskap genomförs inte förrän i årskurs 6 vilket medför att eleverna inte ges möjlighet att nå målen i årskurs 5 (2 kap. 6 § grundskoleförordningen och bilaga 3 skollagen).
- Formella beslut och insyn i verksamheten saknas för de elever som fullgör skolplikten på annat sätt än som anges i skollagen (3 kap. 13 § och 10 kap. 4 § skollagen).

Datum	Ort
2005-01-13	Umeå

Britta Olsson
Gunhild Larsson